

11 квітня 2017 року

УДК 656.6:338.4

Кусик Н. Л., к.е.н., доцент
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОРТОВІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Реальні перспективи участі України в світовому ринку морських перевезень існують в сегменті портового господарства, де наша країна має досить потужний потенціал. Проте реалізацію означеного потенціалу стримує певне коло проблем. В умовах поширення інтеграційних процесів існує необхідність пошуку форм і методів підвищення ефективності функціонування морських портів, виявлення та дослідження причин, які гальмують реформування транспортно-логістичного комплексу.

Світовий досвід засвідчує, що особливе місце в процесі забезпечення стійкості світових господарських зв'язків та національної стратегії участі в міжнародному поділі праці займають морські торговельні порти. Морські порти є складовою частиною транспортної та виробничої інфраструктури України на різних напрямках міжнародних транспортних коридорів. Від ефективності функціонування морських портів, рівня їх технологічного й технічного оснащення, відповідності системи управління та розвитку інфраструктури міжнародним вимогам залежить конкурентоспроможність транспортно-логістичного комплексу на світовому ринку.

Серед основних проблем функціонування та розвитку портової галузі в Україні можна назвати: зниження рівня прибутковості морських портів у зв'язку із значним зносом основних засобів; повільне оновлення основних фондів морських портів; відсутність дієвого механізму залучення приватних інвестицій для розвитку морських портів та захисту прав інвесторів; зменшення обсягу транзитних вантажопотоків у зв'язку з недостатньо розвинутою інфраструктурою морських портів; недосконалість законодавства з питань митного оформлення, перетинання державного кордону; зниження рівня завантаженості морських портів у зв'язку із зменшенням обсягу транзитних вантажопотоків; зниження попиту на продукцію вітчизняного виробництва на світовому ринку; зменшення обсягів експортних вантажопотоків через морські порти у зв'язку з перевезенням вантажів іншими видами транспорту (автомобільним, залізничним); нерозвинута транспортна інфраструктура в морських портах та на під'їзних шляхах; низький рівень технічної безпеки в морських портах.

На сьогодні, портовий потенціал України складається із 13 морських торговельних портів, а саме: Бердянський морський порт, Білгород-Дністровський морський порт, Ізмаїльський морський порт, Іллічівський морський порт, Маріупольський морський порт, Миколаївський морський порт, Одеський морський порт, Ренійський морський порт, Скадовський морський порт, СМП "Октябрьск", Морський порт "Усть-Дунайськ", Херсонський морський порт, Морський порт "Южный".

Секція 2. Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні економічними об'єктами

11 квітня 2017 року

Аналіз загальних обсягів переробки вантажів стивідорними компаніями в морських портах України за січень - грудень 2016 року, в порівнянні з аналогічним періодом 2015 року (табл. 1), засвідчив, що ці обсяги скорочуються, а саме: всього по морським портам на 8,8%; всього по державним стивідорним компаніям морським торговельним портам на причалах Адміністрації морських портів України (далі скорочено – АМПУ) на 21,3%; всього по стивідорним компаніям на власних причалах на 11%. Винятком є загальні обсяги переробки вантажів по приватним стивідорним компаніям на причалах АМПУ, які зросли на 5%.

Таблиця 1

Загальні обсяги переробки вантажів стивідорними компаніями в морських портах за 2016 р. у порівнянні з 2015 р. (тис. тонн)

Показник	Всього по морським портам			Всього по державним стивідорним компаніям на причалах АМПУ			Всього по приватним стивідорним компаніям на причалах АМПУ			Всього по стивідорним компаніям на власних причалах		
	2015	2016	%	2015	2016	%	2015	2016	%	2015	2016	%
Всього вантажів	144507	131746	91,2	48801	38416	78,7	50958	53515	105,0	44748	39814	89,0

Аналіз обсягів переробки вантажів портовими операторами за напрямками за січень - грудень 2016 року, в порівнянні з аналогічним періодом 2015 року (табл. 2), засвідчив, що за напрямком «Транзит» обсяги скоротилися на 35,1%; за напрямком «Експорт» на 3,6%; за напрямком «Імпорт» на 11%; за напрямком «Внутрішнє сполучення» на 23,4%. Кількість оброблених суден (одиниць) зменшилася на 8,2%.

Таблиця 2

Обсяги переробки вантажів портовими операторами за напрямками за 2016 р. у порівнянні з 2015 р. (тис. тонн)

Назва	Всього			Транзит			Експорт			Імпорт			Внутрішнє сполучення			Кількість оброблених суден		
	2015	2016	%	2015	2016	%	2015	2016	%	2015	2016	%	2015	2016	%	2015	2016	%
Всього по всіх морських портах	144686,99	131745,91	91,1	15904,24	10328,85	64,9	103983,44	100202,46	96,4	17958,75	15976,45	89,0	6840,56	5238,15	76,6	14409	13228	91,8

Зростання загальних обсягів переробки вантажів по приватним стивідорним компаніям на причалах АМПУ на 5% виявилось можливим за рахунок того, що приватними портовими операторами на причалах АМПУ було збільшено обсяги переробки вантажів за такими напрямками як: «Експорт» - збільшення на 12% та «Імпорт» - збільшення на 18,8%. За напрямками «Транзит» та «Внутрішнє сполучення» спостерігається зниження на 27,7% та

11 квітня 2017 року

13,3% відповідно.

Україна має можливості для залучення додаткових транзитних потоків через свою територію за умови реалізації певних заходів щодо подальшого розвитку й модернізації власної транзитної транспортної інфраструктури, а також створення сприятливих умов для переміщення транзиту територією країни. За цих умов передбачається суттєве збільшення обсягів перевезень транзитних вантажів морським транспортом. В цьому контексті зростатиме роль морських портів як однієї із найважливіших ланок національної транзитно-транспортної інфраструктури. Однак на сьогодні доводиться визнати, що розвиток портового господарства поки що не став дійсним пріоритетом для економіки нашої держави.

В Україні формування та реалізація державної політики у сферах морського і річкового транспорту та навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства і торговельного мореплавства покладено на Міністерство інфраструктури України.

Згідно із Стратегічним планом розвитку морського транспорту на період до 2020 року, основними завданнями Міністерства в галузі морського транспорту є: (1) підвищення конкурентоспроможності портової галузі; (2) створення мережі кластерів; (3) активна участь у міжнародних організаціях з метою створення умов для транскордонних перевезень вантажів; (4) приведення стандартів роботи морських портів у відповідність з європейськими; (5) взаємодія з морськими портами країн Чорноморського басейну (розроблення та виконання програм залучення вантажопотоків тощо); (6) інші завдання, в тому числі: забезпечення розвитку інформаційної системи портового співтовариства, інформатизації технологічних процесів у морських портах; забезпечення ефективного функціонування та розвитку систем технічного та інформаційного забезпечення безпеки судноплавства.

Тож, сьогодні Міністерство інфраструктури України приділяє велику увагу впровадженню інформаційних технологій та залученню інструментарію для забезпечення прийняття ефективних рішень. Так, в 2016 році, Україна взяла участь у III Міжнародній науково-практичній конференції «Геоінформаційні технології в територіальному управлінні».

Сьогодні Е-інформаційні системи - це один з найефективніших інструментів для опису, аналізу і викладу інформації. У багатьох країнах Е-інформаційні системи використовуються досить давно. На жаль, у нас процес їх активного впровадження почався тільки зараз. Будь-яка галузь, яка має розвинену структуру, просто зобов'язана впроваджувати такі системи. Міністерство інфраструктури України не є винятком.

Зараз актуальним є розвиток Е-інформаційних систем, здатних залучати і узагальнювати хмарні дані за допомогою ГІС - технологій, які здатні виявляти взаємини між певними компонентами, узагальнювати їх і демонструвати в зручній формі.